

Sprawozdanie z realizacji „Turnieju Podlaskich LGD”

Przebieg Turnieju

Na turniej zgłosiło się łącznie dwudziestu pięciu uczestników. Byli oni przedstawicielami wszystkich LGD z woj. podlaskiego. Ze względu na różną liczbę reprezentantów poszczególnych Lokalnych Grup Działania, przy czym LGD będąca gospodarzem była najliczniejsza, nie było zasadnym dzielić uczestników według kryterium Lokalnej Grupy. Reprezentanci tej samej Lokalnej Grupy Działania trafili zatem do różnych grup. W pięciu grupach uczestniczyło po cztery osoby, jedna grupa liczyła pięć osób.

Uczestnicy zostali podzieleni arbitralnie według prowadzących, tak, by zadbać o nienagromadzenie reprezentantów jednej LGD w żadnym z zespołów. Był to szczególnie istotny krok ze względu na dużą liczebność reprezentantów LGD Tygiel Doliny Bugu. Konkurs, ze względu na ograniczony czas jego trwania (90 minut) składał się z dwóch etapów.

Turniej podzielono na dwa etapy:

Etap I – rozgrzewka

Etap II – zaprojektowanie działań aktywizujących społeczność w wybranym pojedynczym Sołectwie z obszaru oddziaływania LGD

Etap I- rozgrzewka. Każda z grup miała do dyspozycji stolik na którym były przygotowane co najmniej dwa arkusze papieru flipchart i pisaki. Grupy nie mogły się komunikować między sobą. Każda z grup otrzymała takie samo zadanie. Cel ćwiczenia: *przygotowanie i koncentracja uczestników do turnieju do realizacji zadań w ramach II etapu.*

Prowadzący przekazali uczestnikom następujące polecenie:

Na podstawie własnej wiedzy i doświadczeni wymień jak największą liczbę działań, projektów, zadań, sposobów aktywizacji i integracji mieszkańców.

Czas realizacji zadania był ograniczony do 10 minut. Po zakończeniu wybrane grupy zaprezentowały swoje prace wieszając je na ścianie.

Zadanie to nie było punktowane. Miało przygotować uczestników do efektywnej pracy w ramach II etapu.

II Etap – „Turniej Podlaskich LGD”. Na Tm etapie turnieju zadanie polegało na zaprojektowaniu (opracowanie) programu działań aktywizujących społeczność lokalną w pojedynczym sołectwie. Zadanie należało wykonać w oparciu o posiadaną wiedzę i dotychczasowe doświadczenia związane z wdrażaniem LSR na obszarze działania LGD. Można było wykorzystać informacje przedstawione w materiale pomocniczym nt: **Instrumenty na rzecz budowy społeczeństwa obywatelskiego na obszarach wiejskich poprzez aktywizację i animację społeczności lokalnych.**

Polecenie dla uczestników turnieju przekazane przez prowadzących:

„Wspólnie przygotujcie program działań służących realizacji trzech spośród zaznaczonych kolorem celów szczegółowych Lokalnej Strategii Rozwoju, zgodnych ze Strategią Rozwoju Gminy, aktywizujących społeczność lokalną w sołectwie na terenie województwa podlaskiego”.

W tej części turnieju każda z grup uczestników otrzymała następujące materiały:

- Opis zadania z mapą wsi;
- Wypis wybranych elementów z Lokalnej Strategii Rozwoju na potrzeby Turnieju;
- Wypis wybranych elementów ze Strategii Rozwoju Gminy na potrzeby Turnieju;
- Materiały pomocnicze na temat identyfikacji lokalnych zasobów i kapitałów.

Następnie Uczestnicy zostali poproszeni o przygotowanie planu działania, w którym wykorzystując lokalne zasoby przedstawionych w opisie dla danej miejscowości (wsi, sołectwa) zdołaliby całkowicie lub częściowo zrealizować cele Lokalnej Strategii Rozwoju w zgodzie ze Strategią Rozwoju Gminy. Uczestnicy na wypełnienie tego zadania otrzymali czas 60 minut.

2.2 Szczegółowy opis zadania przebiegu II etapu „Turnieju podlaskich LGD”

Polecenie: „Wspólnie przygotujcie program działań służących realizacji trzech spośród zaznaczonych kolorem celów szczegółowych Lokalnej Strategii Rozwoju, zgodnych ze Strategią Rozwoju Gminy, aktywizujących społeczność lokalną w opisanym niżej sołectwie na terenie województwa podlaskiego” Polecenie w szczególności dotyczy opracowania harmonogramu działań z opisem, które działania służą realizacji konkretnych wskaźników i założonych rezultatów, opisu przydatnych narzędzi i sposób dotarcia do lokalnych zasobów oraz potencjalnych źródeł dofinansowania (każda operacja w ramach LSR będzie traktowana jako osobne źródło dofinansowania). Prowadzący podkreślali aby uczestnicy wykazali, zgodność działań z konkretnymi celami Strategii Rozwoju Gminy.

Opis miejscowości, (sołectwa, wsi): podmiot posiada powierzchnię 600 ha, z czego 50% stanowi ziemia sadownicza, orna i łąkowa, 25% to powierzchnia leśna. We wsi mieszka 700 mieszkańców, a bezrobocie sięga 12%. Istnieje nierozdysponowany Fundusz Sołecki w wysokości 20 000 zł. Mieszkańcy wsi niegdyś wypiekali chleb – wśród starszych mieszkańców nadal zachowały się różne receptury. Od czasu do czasu spotyka się nieformalny klub piłkarski i rozgrywa mecze na łące. Kiedyś działało we wsi Koło Gospodyń Wiejskich. Obecnie 15 pań spotyka się nieregularnie. Wśród mieszkańców jest kolekcjoner instrumentów tradycyjnych – ma ich ponad 160, i trzyma je w piwnicy. Często na nich z pasją gra.

Na terenie sołectwa znajdują się:

1. drogi gminne – 4,5 km.;
2. droga powiatowa – 2 km.;
3. działka gminna mająca 5000 m. oznaczona symbolem MNU (Mieszkaniowo Usługowa)
4. blok komunalny;
5. zabytkowy kościół, a przy nim nieużywana organistówka w dobrym stanie – oba obiekty są własnością parafii;
6. zespół parkowo dworowy z ruinami dworku oznaczony jako ZP. W zespole Parkowym znajduje się aleja starodrzewu z dwoma zabytkami przyrody – Obiekt jest własnością gminy;
7. wzdłuż drogi: słupy energetyczne: Oświetlenie czynne jedynie na skrzyżowaniu;
8. sklep prowadzony przez osobę prywatną;

9. przez teren sołectwa przepływa rzeka, która jest wodnym szlakiem turystycznym;
10. duża hurtownia owoców po drugiej stronie rzeki zatrudniająca znaczną część mieszkańców, którzy w większości dojeżdżają do pracy na rowerach. Korzystają zazwyczaj ze skrótu przez pole i przestarzałą kładkę przez rzekę;
11. nieutrzymywany staw leżący na wspólnocie gruntowej.

Oprócz opisu zadania i miejscowości stanowiącego (załącznik nr 4) uczestnicy otrzymali mapkę obrazującą wieś (zał. nr 5), Lokalną Strategię Rozwoju (zał. nr 6) oraz Strategię Rozwoju Gminy (zał. nr 7). Ponadto uczestnicy mieli do dyspozycji dodatkowe pomocnicze materiały, które mogły służyć za wskazówkę, inspirację, odpowiedź – załączniki nr 1, 2 i 3.

2.3 Klucz rozwiązania.

Rozwiązanie zadania polega na stworzeniu takiego planu działania, który realizowałby częściowo minimum trzech wskaźników LSR Spośród tych zaznaczonych przez wykładowców. Realizacja ich miała odbyć się przy pomocy lokalnych zasobów, i w zgodzie ze Strategią Rozwoju Gminy, co powinno zostać odpowiednio oznaczone na planie działania. Plan działania powinien być wiarygodny i angażować jak największą potencjalną liczbę źródeł dofinansowania.

2.4 Sposób oceny.

Plany działania oceniane były według następujących kryteriów:

1. za uwzględnienie każdego z oznaczonych wskaźników LSR +2 punkty (maks 12)
2. za każde określone źródło dofinansowania +1 pkt.
3. za każde działanie wspierające (typu zorganizowanie akcji promocyjnej, zebrania wiejskiego itp.) +1 pkt.
4. za identyfikację i zaangażowanie każdego lokalnego zasobu +1 pkt.
5. subiektywna ocena realności przedsięwzięć 2 pkt. za każdy cel z LSR (maks 6 pkt.)
6. za niezgodność przedsięwzięcia ze Strategią Rozwoju Gminy -1 pkt. (maks 3 pkt.)

2.5 Interpretacja wyników

Ocena. Poniżej przedstawiono w Tabeli 1 wyniki dla poszczególnych grup biorących udział w turnieju.

Tabela 1. Wyniki cząstkowe i łączne oceny dla poszczególnych grup uczestniczących w turnieju

Wyszczególnienie- kryterium oceny	Numer kolejny grupy/liczba pkt. za dane kryterium					
	1	2	3	4	5	6
za realizację każdego celu +4 (za każdy wskaźnik 2 pkt.)	8	6	8	0	8	8
za każde źródło dofinansowania +1	5	9	6	1	1	9
za każde działanie wspierające +1	1	4	2	3	2	3
za identyfikację i zaangażowanie każdego lokalnego zasobu +1	4	5,5	5,5	6	6,5	6,5
0-6 subiektywna ocena realności przedsięwzięć (2 pkt. za każdy cel)	5	4	1	2	3	3
za niezgodność z SRG -1		-3	-2	-3	-3	
Łączna suma punktów	23	25,5	20,5	9	17,5	29,5

Ranking:

Miejsce 1: grupa nr 6; ilość punktów 29,5; skład: Maria Misierewicz (LGD Kraina Mlekiem Płynąca), Jarosław Rżany (Nasza Suwalszczyzna) Anna Wirkowska (LGD Fundacja Biebrzańska), Beata Hanuś (LGD Tygiel Doliny Bugu).

Miejsce 2: grupa nr 2; ilość punktów 25,5; skład: Elżbieta Darzych (LGD Kraina Mlekiem Płynąca), Iwona Wiernicka (LGD Brama na Bagna), Krzysztof Radziszewski (LGD Tygiel Doliny Bugu), Krystyna Wojtkowska (LGD Tygiel Doliny Bugu).

Miejsce 3: grupa nr 1; ilość punktów 23; skład: Agnieszka Rutkowska (LGD Kraina Mlekiem Płynąca), Adam Łajkowski (LGD Szlak Tatarski), Ela Jaśkiewicz (Nasza Suwalszczyzna), Agnieszka Wojtkowska (LGD Tygiel Doliny Bugu).

Miejsce 4: grupa nr 3; ilość punktów 20,5; skład: Katarzyna Śniecińska (LGD Kraina Bobra), Eugeniusz Kowalski (LGD Puszcza Białowieska), Monika Sadowa (LGD Tygiel Doliny Bugu), Monika Dzielnik (LGD NAREW), Jolanta Matyszek (LGD Puszcza Knyszyńska).

Miejsce 5: grupa nr 5; ilość punktów 17,5; skład: Urszula Woźniak (LGD Tygiel Doliny Bugu), Waldemar Bielak (LGD Tygiel Doliny Bugu), Karolina Kraśko (LGD Puszcza Białowieska), Wioletta Stachowiak (LGD Tygiel Doliny Bugu).

Miejsce 6: grupa nr 4; ilość punktów 9; skład: Joanna Sokółska (LGD Puszcza Knyszyńska), Grzegorz Stolarzewicz (Tygiel Doliny Bugu), Martyna Modzelewska (LGD Biebrzański Dar Natury), Zdzisław Kryński (Tygiel Doliny Bugu).

2.6 Wnioski i rekomendacje

W wyniku realizacji turnieju w ramach jego oceny można zidentyfikować kilka wniosków i rekomendacji przekazanych przez ekspertów przygotowujących i oceniających prace poszczególnych grup oraz wykładowców prowadzących „Turniej podlaskich LGD”:

- Wiele grup wykazało się wysoką pomysłowością i wieloma innowacyjnymi rozwiązaniami w planowaniu będących przedmiotem konkursu przedsięwzięć.
- Zwrócić należy uwagę, że wszystkie grupy bardzo trafnie potrafiły zidentyfikować zasoby lokalne, co pozwala wnioskować, że posiadają dobrą umiejętność identyfikacji potencjałów rozwojowych wsi.
- Warte podkreślenia jest to, że zdaniem prowadzących „Turniej podlaskich grup LGD” jedna z grup, grupa nr 2 (grupa w składzie: Elżbieta Darzych (LGD Kraina Mlekiem Płynąca), Iwona Wiernicka (LGD Brama na Bagna), Krzysztof Radziszewski (LGD Tygiel Doliny Bugu), Krystyna Wojtkowska (LGD Tygiel Doliny Bugu)) wyraźnie wyróżniała się na tle pozostałych w zakresie zaproponowanych **działań służących realizacji trzech** (zaznaczonych w materiałach pomocniczych kolorem) **celów szczegółowych Lokalnej Strategii Rozwoju**, zgodnych ze Strategią Rozwoju Gminy, aktywizujących społeczność lokalną w sołectwie na terenie województwa podlaskiego”. Zaproponowane przez grupę instrumenty różnią się wyraźnie od innych grup. Dotyczyły one narzędzi budowy społeczeństwa obywatelskiego na obszarach wiejskich poprzez aktywizację i animację społeczności lokalnych.
- **Prowadzący i przygotowujący „Turniej podlaskich grup LGD”** mieli nadzieję przed jego realizacją, że uczestnicy wykonując postawione zadania będą mieli na względzie, jak trudno jest osiągnąć rezultat animacji społecznej bez zaplanowania kroków pośrednich – uwzględnienia samego procesu dochodzenia do rezultatów. Generalnie w tym zakresie uczestnicy nie zawiedli. Jednakże rzadko pojawia-

ły się takie działania jak akcja informacyjna, przygotowanie specjalnego spotkania z potencjalnymi beneficjentami, poruszenia sprawy na zebraniu wiejskim itp.

- Za niepokojące należy uznać, że żadna z grup nie uwzględniła zaangażowania w proces decyzyjny sołtysa wsi. Z drugiej jednak strony w trakcie ogłoszenia wyników wykładowcy mieli okazję usłyszeć, że zaangażowanie sołtysa było oczywiste i nie wymagało uwzględnienia w planie realizacji przedsięwzięcia.
- Bardzo często jako dodatkowe źródło dofinansowania przedsięwzięć pojawiały się takie źródła jak **POKL, dotacja - pożyczka z FWW, czy wsparcie z NFOŚiGW**, ani razu natomiast **nie pojawiła się propozycja skorzystania z funduszy SR KSOW**. Szczególnie nastawione na poszukiwanie dodatkowych źródeł dofinansowania były grupy nr 2 i 6.
- Natomiast zwracamy również uwagę, że Grupa nr 4, mimo iż zajęła 6 miejsce (skład: Joanna Sokółska (LGD Puszcza Knyszyńska), Grzegorz Stolarkiewicz (Tygiel Doliny Bugu), Martyna Modzelewska (LGD Biebrzański Dar Natury), Zdzisław Kryński (Tygiel Doliny Bugu), przedstawiła ciekawy i nietypowy plan działań. Zastępuje on na dodatkową uwagę, ponieważ jedna z bardziej aktywnych w tej grupie osób jest sołtyską, więc wydaje się, że ta perspektywa jest jej bliska. Grupa nr 4 przedstawiła długą serię propozycji przedsięwzięć, które można by we wsi przeprowadzić. Niemniej każda z tych propozycji była opatrzona listą powodów, dla których niemożliwe byłoby jej przeprowadzenie. Wydaje się to ilustrować trudną relację sołtysa z Samorządem Terytorialnym i pozostałym otoczeniem instytucjonalnym, ale również jego trudną rolę względem mieszkańców wsi. Wyłonił się przy tym obraz wsi w której mieszkańcy są skonfliktowani, wójt nie jest zainteresowany jej rozwojem, a biskup nie zgadza się z propozycjami proboszcza „dla zasady”. W dwóch przypadkach grupa wyciągnęła mylne wnioski ze Strategii Rozwoju Gminy (zinterpretowała ją na swoją niekorzyść), co wydaje się podkreślać pesymizm i potrzebę zakomunikowania trudności z jakimi boryka się w swojej pracy sołtys.
- Ze względu na różną liczbę reprezentantów z poszczególnych LGD biorących udział w „Turnieju podlaskich grup LGD” niezwykle trudno jest wyznaczyć LGD, która powinna zostać zwycięzcą turnieju. Przykładowo przedstawiciele Lokalnej Grupy Działania Tygiel Doliny Bugu było członkami wszystkich grup uczestników ze względu na swoją liczebność. Niemniej warto zauważyć, że wszyscy trzej reprezentanci LGD Kraina Mlekiem Płynąca byli członkami grup, które zajęły wszystkie miejsca na podium, a dwóch reprezentantów LGD Nasza Suwalszczyzna zajęło ze swoimi grupami miejsca pierwsze i trzecie.
- Ekspert Ryszard Zarudski, biorący udział w przygotowaniu **Turnieju podlaskich LGD** proponuje aby zgodnie z zapisami i treścią **załącznik nr 3. do sprawozdania dotyczącym: instrumentów na rzecz budowy społeczeństwa obywatelskiego na obszarach wiejskich poprzez aktywizację i animację społeczności lokalnych** zaproponować dla sołectw województwie podlaskim kontynuację różnych form aktywizacji i animacji dla społeczności lokalnej.

Proponuje on aby utworzyć program dla Podlasia rekomendowany przez Marszałka województwa: **Instrumenty na rzecz budowy społeczeństwa obywatelskiego na obszarach wiejskich poprzez aktywizację i animację społeczności lokalnych w województwie podlaskim.**

- **Zaproponowane instrumenty na rzecz animacji i aktywizacji na rzecz rozwoju lokalnego polegać mają na identyfikacji lokalnych zasobów i zamianie ich w kapitały. (więcej informacji patrz opracowanie autorskie R. Zarudski zgodnie z załącznikami nr 1, 2, 3 do sprawozdania).** Tymi kapitałami są:

- ✓ *kapitał polityczny, czyli takie ukierunkowanie mieszkańców aby potrafili współdziałać z władzami szczebla lokalnego i wyższego, i wywierać na nie wpływ, aby zajmowały się budowaniem odpowiedniego otoczenia prawnego i finansowego, tak aby działania obywateli uzyskiwały wsparcie,*
- ✓ *kapitał naturalny – to zasoby naturalne które mamy i możemy wykorzystać wykorzystania (np. obszary objęte ochroną, tereny leśne, krajobraz, ciekawa architektura i układ wsi),*
- ✓ *kapitał społeczny – to umiejętność współpracy mieszkańców i wzajemne zaufanie,*
- ✓ *kapitał ludzki – to ludzie, ich umiejętności i instytucje pozwalające rozwijać te umiejętności,*
- ✓ *kapitał finansowy – to zasobność społeczności i pieniądze dostępne na inwestycje,*
- ✓ *kapitał kulturowy – to pozytywne tradycje przekazane przez poprzednie pokolenia, jak przedsiębiorczość, umiejętność radzenia sobie w różnych sytuacjach, potrzeba i chęć edukacji (aspiracje edukacyjne),*
- ✓ *kapitał fizyczny - infrastruktura pozwalająca m. in. komunikować się ze światem.*

Podstawą programu „POLSKA SOŁECKA DLA PODLASIA” jest 7 poniżej wymienionych elementów.

1. *Plany Odnowy Miejscowości jako sposób na aktywność i rozwój „małych lokalnych ojczyzn”.*
2. *Praktyczne wdrażanie Modelu Współpracy jednostek samorządu terytorialnego z partnerami społecznymi, gospodarczymi i publicznymi na danym terenie.*
3. *Wspieranie działań na rzecz wzmocnienia podejścia LEADER poprzez wdrożenie Rozwoju Kierowanego przez Lokalną Społeczność (RLKS).*
4. *Rozwój możliwości finansowania aktywności w ramach Funduszu Sołeckiego wyodrębnionego z [budżetu gminy](#) z przeznaczeniem na aktywizację i poprawę warunków życia mieszkańców.*
5. *Poszukiwanie, wspieranie i wdrażanie innowacyjnych sposobów aktywizowania mieszkańców.*
6. *Aktywizacja mieszkańców poprzez wspieranie finansowania zadań w ramach inicjatyw lokalnych.*
7. *Wspierania Rozwoju Ekonomii Społecznej*

Wykaz załączników do sprawozdania:

1. Wybrane instrumenty na rzecz aktywizacji i animacji społeczności lokalnych na przykładzie wybranych sołectw w gminie wiejskiej Wejherowo (cz.1);
2. Wybrane przykładowe instrumenty na rzecz aktywizacji i animacji społeczności lokalnych – zagadnienia ogólne (cz. 2);
3. Instrumenty na rzecz budowy społeczeństwa obywatelskiego na obszarach wiejskich poprzez aktywizację i animację społeczności lokalnych;
4. Opis zadania i miejscowości;
5. Mapka obrazująca wieś;
6. Lokalna Strategia Rozwoju
7. Strategia Rozwoju Gminy
8. Prezentacja Ingi Kawałek na potrzeby warsztatów nt: „Metodyka budowy oddolnych zintegrowanych strategii rozwoju z wykorzystaniem wsparcia z kilku funduszy”.

Sprawozdanie opracował: Ryszard Zarudzki